

«Норуот  
күүнэ —  
көмүөл  
күүнэ!»

# ЭНГСИЭЛИ

1935 сүл алтынны 5  
күнүгөр төрүттэммитэ

Нам улууңун ханыата

2011 сүл  
Балаңан ыйын  
17 күнэ  
Субуота № 111-112  
(10537)

1996, 2005, 2009 сүлларга  
«Сүл бастың ханыата»

## Улуус дъаһалтатыгар

Ус сүл анараа өттүгөр РФ правительствонын председателэ, „Биир ныыгыл Россия“ партия председателэ В.В. Путин регионна га общественний приемнайдараа тэрийнгүй дийн сорудахтаабытаа. Саха сиригэр общественний приемнай үлэтийн-хамнанын Ил Түмэн депутататаа, наукаа, үүрээрийгэ, культураа юонна маассабай информации

кытта көрсүүүнүү тэрийдээ. Улуус баылыгын эбээниэнин толорооччу Н.В. Слепцов салайанын тааттаа. Уерэх управлениетин начальникин солбайачы, Намнаафы „Биир ныыгыл Россия“ партия исполнкомун салайачы Н.Г. Парников, улуус мунниааын председател А.Х. Христофоров, социальная хадаатын управлениетин начальника В.И. Гуляева, улуус мунниааын депутататаа, улуустаа бынаарылларыгар сорудахтаан бынаарар суюлуу тобулохтараа. Көмө хайдах быналаахтык бынаарылларыгар күүстээх боломто уурллууваа. Кэлбит дьон кындаалараа бынаарылларыгар септеех

## ДЬОН КЫНДААЛДАТЫН БОЛБОМТОЗО ҮЛАН

средстволарыгар бастайсанын комитет председателэ Е.Х. Голомарева салайар. Биниги улууспугар общественний приемнай үлүүстээх библиотека дызитгэр тэрилээн үлэлири. Госдума депутаттара, Ил Түмэн депутаттара кэллэхтэринэ ити приемнай нөнүү үлэлийллэр.

Республикатаа өвөөдөр общественний приемнай „Балаңан ыйын“ 13 күнүгөр В.В. Путин общественний приемнай бибир күнэ“ дийн ис хононоох суругаа олоуруа, биниги улууспугар нэхилиэнинэни

балаанын бираана Л.А. Слепцов кыттынын ыллылар. Прием тааттаах баланынналаах, хас биирдии кинизэх анализ карточка толоруллар, боротокуул сууруллан В.В. Путин приемнай гар отчуюттанар. Бу күн улууспугар араас нэхилиэктэртээн 13 кини калэн кындааларын кэпсээтилэр. Дьон үкэс дыз-үт боппуроо үн, араас группалаах инбилийтэр кындааларын, гаастаанын, материальнай көмөнүү, оскуулаа тутуллуутун туроорустулар.

хоруу үлантар, дуонуян бардылар.

„Биниги бүгүн элбэх кындааны истэн, прием үлэтийн күүнүрдэргэ сананыбыт. Ол курдук үйлээдээ В.В. Путин приемнайын үлэлэтэргэ былааннаатыбыт. Хас биирдии кинизэх эпизит бэриллиэхтээх, көмө оногуултуухтаах. Сүрүн сорук онгостон дьон санаатын истиэхпит, бынаачын көмөлөнүү үхүүпүт, биир дойдулаахтарбытын өйүүр, кындааларын бынаарар эбээниэнээхпит,“ — дийн Н.В. Слепцов эттээ.

## Депутат - норуот кинитэ

Балаңан ыйын 15 күнүгөр биниги улууспугар РФ Гос. Думын депутаты Юлия Анатольевна Песковская кэлэн дьону кытта көрүстээ, нэхилиэктэрэг сирьтта, тэрилтэлэри кэрийдээ. Партизан нэхилиэгэр „Биир ныыгыл Россия“ партия активын, олохтоохтору кытта көрүстээ. Бөтүнгээ нэхилиэг депутаттарын, партия активын кытта кэпсэттээ. Нам селотугар нэхилиэнинэни кытта биирдиилээн боппуроостарга көрүстээ.

Ю.А. Песковская нэхилиэктэр байылыктарын, тэрилтэлээр салайачыларын юонна партия активын кытта көрсөн кэпсэттээ, туроурсар боппуроостарыгар, этиилэригэр хоруудаатаа. Кини биниги улууспугар оюу саадын тутуугаа республикаа бастакынан инэрийн, бааныаларын кэнэтигэе уонна экономикаа, тутууга, тыа ханаайыстыбыттараа сайды турарбытын бэлийтээтээ. „Үедэй нэхилиэгэ“ МТ баылыгы С.В. Ядреев сыйын айын халаан уута ыларын, дамба тутуллуутун аккаастаабыттарын, бынаарынын билингээ дийн ылымлаа илигин ыйда. Онуухаа: „Эрээннэрбэппин, од эрэн бынаарынын түргэнник ылымлаахтааын, Гос. Думаа көмөм наадаа буоларын республика президениттэн Е.А. Борисовтаян кириэн ыйыталаанын, кыаллары көмөлөнүүм,“ — дийн эттээ. Нам улууңун тыа ханаайыстыбыттын управлениетин начальникин солбайачы Е.Е. Гоголевка уонна улууспугар аялган халаан уутууга харын үескүүр сиригэр өрүүдүү дирингэтэр үлэлэр ытууллыбатарын түүнан улуус баылыгын эбээниэнин толорооччу Н.В. Слепцов инициинэрдээ. Этиигэ республика күүсээ үлэлэнхтээбин, туроурсуухтааын ыйда.



## ДЕПУТАТ ДЬОНУ КЫТТА КӨРҮСТЭ

кеёө суюхтарын, утары баран күүсээ үлэлэхтэхтэринэ үлэ көдүүстээх, барыстаах буоларын бэлийтээтээ. Уонна биирдүүр боппуроо үн, халаан уутууга харын үескүүр сиригэр өрүүдүү дирингэтэр үлэлэр ытууллыбатарын түүнан улуус баылыгын эбээниэнин толорооччу Н.В. Слепцов инициинэрдээ. Этиигэ республика күүсээ үлэлэнхтээбин, туроурсуухтааын ыйда.

Түмүккэ, Юлия Анато-

льевна бэйэтин өттүтэн кыаллары боппуроостары барытын бынаарсыам, бынаарыам, үлэлэнинэдийн эрэннэрдээ. Уонна „Биир ныыгыл Россия“ партия Намнаафы активын чилиэнээгэр: тыа ханаайыстыбыттын управлениетин начальникин солбайачы Е.Е. Гоголевка уонна улууспугар аялган үн, мунгурдаа маҳталарын тутулла турар. Оюу суюхтарын, утары баран көдүүстээх, барыстаах буоларын бэлийтээтээ. Уонна биирдүүр боппуроо үн, халаан уутууга харын үескүүр сиригэр өрүүдүү дирингэтэр үлэлэр ытууллыбатарын түүнан улуус баылыгын эбээниэнин толорооччу Н.В. Слепцов инициинэрдээ. Этиигэ республика күүсээ үлэлэнхтээбин, туроурсуухтааын ыйда.

А. СЫРОМЯТНИКОВА

## АБЫЙАХ ТЫЛ МИННИЙГЭС

Оюуорго анаан Салбан нэхилиэгин баылыгы Екатерина Петровна Габышева, нэхилиэг депутаттарын сэбиэтээ оюу плошадкатын туттардылар, кырдьяастанаагаанаан сахалын киэн-куон балан тутулла турар. Оюу аймак түмсэн аялган оннуроо-көрүлүүр сирдэнин. Оюуорго нэхилиэктэрин баылыгын мунгурдаа суюх. Бу тутуллаар алтыннын ортото үлэбээ кириэр былааннаахтар.

А. ПРОКОПЬЕВА,

Салбан

## Биниги акциябыт

## «УЛУУС КИИНЭ — УЛУУС СИЭРКИЛЭТЭ»



Акция сааламмытаа быданнаатаа эрээри улууспугар киинигэр өрөө тардыны, хомууну, ыраастаны өссө да олус бытаан. Хайдах эрэ бөх-сыыс ортолтугар, ыныллан-тоууллан олоро үерэнэн хаалбайт дьон курдукпуг. Бары киэргэнэ-киэргэнэ дъаабы көстүүллээх, бөвүнэн-сыынан туулбут, хомууллубат уулуссаларыг устун күн аайы сильдабыт да, отой кынаммапыт. Хайдах буоллубут?

Бэйэн салайынын кэмигэр олород дьон бынытынан, бэйэ бэйэн убаастаан, тыл-тыгы киирсан, тэрилтэлэр, уулуссалар олохтоохторо бары мустан күн анга да субуутиньуктуу таарыя этибит. „Норуот күүнэ-көмөл күүнэ!“ Бары туруннахпытына тутуу кыайыахпыхтуу хотуохпуг суюйай.

## Хомуур-2011

## БЫЛДААХА КҮННЭР

Интернеттэн билсистэххээ, бу баскыннаныннэдийн сааланаан кэлэр нэдээлээ устагын тухары ардаахтаах, өксүүннээх, силбик күннэр туроохтараа. Нэдээлээ бастакы үс күнүгөр эрэ ыраас халлаан көстөр. Онтон атвын күннэрэг нөнүү нэдээлээ бонидиэннэгигин киллэрэн туран, субуруччу ардаахтаах. Түүнүн -1°C сааланаан -7°C дийри тымныар, ханынныр. Күнүсүү температура +2°C дийри түүнүү. Онон үүнүүлэрин хомуйлан бүтэрээ илик ханаайыстыбаларга яарахан, олуурдаах күннэр кэллэри тураллар.

„Нам улууңун тыа ханаайыстыбыттын управлениета“ МКТ кылаабынай агроном С.С. Терешкин инициинэрбитеинэн, балаңан ыйын 15 күнүнээви сыыппаралар бачча буолбуттар:

Хортогупуй 546 гектарга олордуллубутттан 294,5 га хомуулбут (53,9%). Оттон халпыста 43 гаттан 24,8 га (57,7%), моркууп 41 гаттан 30 га (73%), сүбүөкүлэ 47 гаттан 29,5 га (62,8%) хомуулнаа. Обуруот айын, хортогупуй хомуйнууну биир да нэхилиэж түмүктүү илик. Улуус үрдүнэн бурдук 1610 гектардаах баанынаа ыныллыбыттынан 1140 га быныллан барытаа 253 тонна сиэм хомуулнаа.

Оттоонуун түнүүнэн түмүктэнээ. Улуус үрдүнэн резервээ отоммут отуу киллэрэн туран 40216 т оттонноо (37536 т + 2680 т), эбэтэр сүрүн былаан 105,7%, эбии сорудаа киллэрдэххээ 113% тууллаа. Сиилээ 800 тонна угуллан былаан 100% толорулунна. Сенэйн оноруу



05.07.2011

сорудаа 1000 т этээ. Итгээдээ 914 тоннатаа бэлэмнэнэ.

Нэхилиэктэр, Хатын Арыы нэхилиэгиттэн ураты, оттоонуун сорудаа куонаардылар. Ол курдук Үедэй 133,5%, 1 Хомуустаах 104,2%, Партизан 110,5%, Никольский 106,8%, Хамааттаа 103%, Хатын Арыы 95,3%, Бөтүн 100,1%, Модут 100,4%. Хатырьк 100,5%, Маймаа 101,3%, Тубэ 108,4%, Арбын 108,2%, Кебекен 138,1%, Фрунзе 109,1%, 2 Хомуустаах 102,4%, Искра 107,4%, Таастаах 136,9%, Салбан 135,8%, Ленской нэхилиэж 101,1%.

Сыыппаралартан көрдэххээ, быйылгы дылы эмиэ этэнгээ тууруур кыахтамыптын таынан элбэх от таска батарыллан ханаайыстыбалар, биирдиилээн дьон эбии дохуутуу киллэринэр буоллуплар.

И. ИВАНОВ

Бүгүн - ойуур үлэхиттэрийн күнэ

## ■ Интервью

**Балаан ыйын 7-8 күннэригээр ойуур үлэхиттэрийн съенэ буолбута. Манна делегатынан талылан кыттыбыт Дьокуускайдааы лесничество Намнааы учаастагын салайааччы Максим Васильевич Мордосовы көрсөн кэпсэттибит.**

- Максим Васильевич, буй санатыгар буолбут республика ойуур үлэхиттэрийн съенэгээр улуустан ханыяа буолан кыттыны ылмьгыт? Съезж тугу дүүлэститгит?

- Ойуур үлэхиттэрийн съенэ бишиги республикабытыгар төрдүс төгүлүн ытылынна. Бу съезж бишиги улуустан алтыа буолан срыттыбыт. Мингийн сэргээ кыттыны ылмьлар: лесничэй комөлөнөөччүтэ Ю.Н. Хоютанов, ойуур маастара А.И. Иванов, участковай лесничэй А.А. Белолюбской, И.Хомустаах оскуолатын иниэн тэриллибит “Мутукч” дин ово лесничествоын салайааччыта

унонна атын улуустар 2005 съялаахха тэриллибит оскуола овогорун лесничестволарын үлэлэрин уопута тирибинэн буолла.

- Быйыл бишихэ да, атын да улуустарга ханаангытаа да элбэх уот тура срыттэ. Бу хатыламматын туугар тухо ўз барыахтааый?

- Банаардар дойду үрдүнэн съял ахсын элбэх ороскуоту тааараллар. Ону таынан тулалыыр эйтгээ улахан охсууну оногорлор. Быйыл республика үрдүнэн 501 ойуур баанаара турган 763 тын. гектардаах сири хапта. Бишиги улууспутугар 39 баанаар буолбута. Барыта 74000 гектардаах сири салаабыта. Ол инияттэн 64000 гектардаах ойуур умайбыта. Банаар тухо тан барбытын этэр буоллааха 7 баанаар этинтэн, 32-тэ сааскы өртөөхүнтэн, дьон сэрээ суовуттан, дъалаажайттан тахсыбыта. Уопсай хоромын 10 мөлүүжүн солкуобайга тэнгэнээр.

- Төхө үлэхиттээххит, материальний-технический хааччылыгыт хайдааый?

- 2008 съялаахха бишиги тэрилтэбигтигэр реорганизация ытыллан Дьокуускайдааы лесничество учаастагын



республикаатааы „Ойуур кийнэ“ ГАУ филиалын тэрийээри съядьбыт.

- Банаары таынан мааны сиир үөннэртэн ойуур эмээ эмсэвийлиирийн истэбэйт. Балаанынья бишиги улууспутугар хайдааый?

- Сайын ортоото тиит мастар онон-манан хагдарыа съядьбыттарын үгүс киши көрбүт буюу охтаах. Ити мааны кэвчиннэрэр шелкопряд үөскээнниттэн тахсыбатаа. Тииттэри чехликовая моль дин сииктэн үөскуур үөннэр хагдарыппыттара. Бу үөннэр ыспыт тииттэрэ куурган хаалбаттар. Нөнгөе съылгар

Бишиги съяахпытыгар

**РЕДАКТОРДАР ҮОПУТ ҮЛЛЫЛАР**

Балаан ыйын 9 күнүгээр бишиги редакциябытыгар хоту улуустарга санга анаммыт редактордад М.Н. Пудова (Ус-Майя), М.П. Горюхова (Верхоянский), Г.И. Байгильдина-Оросунская (Анаабыр) кэлэн ыалдыгтаан, уопут ылан бардылар. Санга үлээж анаммыт дьон билбэйт-көрбөтэ элбэх эбит. Онон бишиги тугу билэрбитгинэн субэлээтибит-амалаатыбыт, редакциябытын, бэчээттири съяахпытын көрдөрдүбүт. Эбийттэн кийнэ ыраахтан кэлбүт ыалдыгттарбытын “Саха” НКИК “Нам” филиалыгэр илдээх хайдах-туух дэвээ үлэлии олорлоруун билиннэрдилбүт. Ол кэннэ И.Е. Винокуров аатынан Намнааыаа педколледжы съыртылар. Директоры научнай-методический үлээж солбайааччы А.Е. Стручкова, ресурснай кин



специалина Н.Д. Гуляева уонна кэтэхтэн үөрэтии отделениетын сэбиэдиссэй Л.К. Лукина үөрэ-көтө көрсөн барытын кэпсээтилэр, үлэни-хамнааа билиннэрдилэр. Хоту улуустар овогору манынк педколледж баарын билбэйт эбитет. Онон редактордада профориентационный үлэни ылтарга комөлөнөллөрүгэр эттилэр. Онтон культурний кин сэбиэдиссэй М.А. Платонова колледжи барытын, музеи, галереяны, актовай сааланы кытта кэритэн экскурсия оногдо. ыалдыгттарбыт сөөн-махтайан, “нахаа үчүгэйдик съыртыбыт” дин астынан бардылар. Нам улууцун “Энсиэли” ханыатын редакцията базовай буоларын биынытынан манынк уопут атастана элбэх ханыат үлэхитэгээ кэлэн барааччы. Көрдөнүүбүтүн ылынан комөлөспүт НПК үлэхиттэригэр махталбытын тиэрдэбйт.

**В. РИКУНОВА**

Хааччылыы эйгэтигэр

**ТЭРИЛЛИИЛЭЭХ АРБЫННАР**

■ (Интервью)

Бу күннэрэг кырсы нэхилиэк Арбын ОДКХ-н учаастагын старшайа үлэтийн биынытынан оройуон киинигэр кэлэ съыртыбынаа көрсөн, үлэтийн-хамнааа түнүнан байталанан хааллыбыт.

- Леонид Инокентьевич, кыстык сафаланан, эмээ түбүккэ түнэн съыртыбын буоло. Абыяах тылла балаанын түнүнан кэпсээкин ээ.

- Балаан ыйын 9 күнүттэн, график биынытынан, котельнайдарбытын оттубуппүт. Оскуола, детсад, кулууп үлэлииллэригэр сөйтөөх температура бэрилиннэ. Сайын бу объектарга кыра өрөмүэн барбыта. Ону барытын байзбит күүспүтүнэн оногорбүпүт. Быйыл хааччылыы кунарана суюх. Бары үлэлэр бириэмэтигэр хааччыстылаахаахтын оногуулан бүпүттэрэ. Төрдүс хочуулуйыт гарыны оттор, 15 чыныылаттан үлэлиэбэ. Манна уксэ дъаалтаа уонна оскуола техниката туур.

- Оттор чоюнан хааччылыы хайдааый?

- Сыллата хааччылыы улахан хонтуруолга туур. Аны кынын тохсунны ортолтууга дээри оттор чохут кэлэн харалла сыйтар, проблема суюх. Чоюу сайынгын өттүгэр хайдах харайарга үөрүйэхит.

Кырдык, ыраах Арбын нэхилиэгэ, сыллата кыстыкка тэрээниинэхтик киирэ. 22 үлэхиттэх дэвүүс тэрилтэй байзтийн үчүгэйдик көрүнэн олор. Улаа бэрээдэгин кэнии дин манна киши олох көрсүбэт көстүүтэ. Нэхилиэк общественний олбор саамай көхтөөхтүк кыттар биир сүрүн тэрилтэй буолар. Банылык Д.В. Бугаев билиннэрэринэн: “Туохха барытыгар күүс-көмө буолар тэрилтэй”, - диир. Учаастак старшайа Леонид Инокентьевич бу тэрилтэн салайан үлэлиэйттэн, үлэ-хамнаас сэргэхсийдэ, итиинэн хааччылыы тубуста. Биир унук нэхилиэк бэйзтийн бэйзтийн тэрилтэн бир-бааччы олорор. Ону онгооччулар - коммуналщиктар.

**А. КОБЯКОВ,****ОДКХ пресс-клиинэ****Хаартыскаа: учаастак старшайа Л.И. Гоголов****Кэпсэтэ И. ИВАНОВ**

пуруостар дүүллэхинилэр, инники соруктар чоулкайданылар. Улуустартан элбэх делегат кэлбүт. Көрүллэр боппуроустары дүүллэнгэ кыттыбыт тыл этээчилэр штатнай үлэхиттэр ахсааннаа ахара сарбыллыбытаа үлэни тэрийлигээ уустуктары үөсспүттэгэр, материалынай-технический хааччылыбыстар мөлтөөр, хамнаас кыратыгар о.д.а. биынарыллыбатаах боппуроустарга, баар итэбэскэ-биынааска тохтоотулар. Съезд биир сонун, инникиг хардны биынытынан оскуолалар лесничестволарын сергүтэр түнүнан резолюциянан ылынна. Бу резолюциянан ылынна түнүнан бишиги улууспут (1 Хомустаах уонна Модут агрооскуолатын иниэн)

үлэхити тутан үлэлэтэр. Бу тэрилтэй салайааччыта И.А. Винокуров, дуонунаа баанарайх химический станция (БХС) начальника дин.

Урут хас нэхилиэк аайы үлэхиттэрдэх буоллахыттына, билигин лесниктэр хастын да нэхилиэннээлэх пүүннары кэрийэ съядьлан үлэлииллэр. Материалынай-технический хааччылыы мөлтөөр, хамнаас кыратыгар о.д.а. биынарыллыбатаах боппуроустарга, баар итэбэскэ-биынааска тохтоотулар. Съезд биир сонун, инникиг хардны биынытынан оскуолалар лесничестволарын сергүтэр түнүнан резолюциянан ылынна. Бу резолюциянан ылынна түнүнан бишиги улууспут (1 Хомустаах уонна Модут агрооскуолатын иниэн)

түнэн тутан үлэлэтэр. Бу тэрилтэй салайааччыта И.А. Винокуров, дуонунаа баанарайх химический станция (БХС) начальника дин. Улэхити тутан үлэлэтэр. Бу тэрилтэй салайааччыта И.А. Винокуров, дуонунаа баанарайх химический станция (БХС) начальника дин. Улэхити тутан үлэлэтэр. Бу тэрилтэй салайааччыта И.А. Винокуров, дуонунаа баанарайх химический станция (БХС) начальника дин.



## **Былсырғыны былыйт саппат**

19-с үйэ иккис ангарыгар көскө көлбйт нууччалар олохтоо саха нэһилиэннээд тус-туспа сабыдыалы онгорбуттара. Холуобунай буруйдаахтар олохтоо дьон олођор биллэр-көстөр мөкү өртүнэн хаарыйбыттара. Тангара үөрэбинэн дъүүллэммиттэр сир онгоуутугар, үлэ-хамнас араас көрүнгнэригэр угүс туһалаафы киллэр-биттэрэ. Оттон государственай сыйлынайдар ирбэт тонг дойдуга общественай олох инники сайдытыг гар, саха дьоно өйдөрө-санаалара үүнүүтүгэр бэрт элбээж онгорбуттара. Кинилэр олохтоо сахаларга үтүө дъайы-ыларынан, истинг сыйыннарынан диринг ытыктабылы ылбыттара, үйэ-саас тухары умнууллубат, сүппэт суолу-иини хаалларбыттара.

Очтогооуга көсө, Саха сиригэр олохсуйя, хаайылла кэлэр дьон бэйэлэрин кытта аныыр астарын сүгэн-көтөөн а вэлар кыахтара сууда. Ыраахтааы былаана да кинилэргэ дизайн обуостары тэрийэн ыншпата. Ол дьон айахтарыгар анылыктарын биниги баайдарбыт бынаараллара. Кинилэр сыйлынайдарга дьиэ тутан би-эрэллэригэр, эбэтэр дъукаах олордолоругар дъанайаллара. Болотуна таангастара уонна бараанка сонноро илдьирийэн кэлбит дьону түүлэх ичигэс тангаанын хааччыйаллара. Элбэх сыйлынай дьон Модут олохтоохторун көмүлүүектэрин сылаанынан, сибиэнэй астарынанаан ахаан-сиен тыыннаах хаалбыттара. Сыйлакаа кэлбит үтүү дьон үтүөнү үтүөнэн толуйан

# МОДУТ СЫЫПЫНАЙДАРА

дъаданы сахаларга, кинилэр ыччаттарыгар сырдыгы сахпыйттара, олохтоохтор үөрөх, ыраас олох, эмп-том, истинг сыйынан бастакы хардыыларын кинилэртэн билбиттэрэ, баай батталыттан, харага баларадан олојуттан сайдыылаах улахан омуктар көмөлөрүнэн босхоломмуттара.

Наммыт улууңугар элбэг по-  
литсылынайтар олоронааспүт-  
тарын историяттан хасынан  
билэбйт. Сорох матырыйааллары  
Дьюкуускай куорат А.С. Пушкин  
аатынан библиотека сотрудни-  
га, Модуттан төрүттээх Вера  
Николаевна Кутукова, Модут  
нэнхилиэгин историятын кэп-  
сиир кинигэ редколлегиятын  
көрдөхүүтүнэн, республиканс-  
кий архивтан буларга улахан  
көмөнү онгорор. Кини булбут  
архивнай докумооннара сороjo  
нуучча тылынан суруллубут,  
ону тылбаас ненүө ис хоюоно  
уларыйын сөп дизн санаат-  
тан хайдах суруллубутунан бу  
улэбэр киллэрлим.

Биллэрин курдук сылыка ба кэлбигт буруйдаахтар сүрүннээн иккى бел檄х арахсаллара: сывылынай-поселенецтар (холубунай буруйу онгорбут дьон), кинилэри сахалар «бэзийэччиктэр» дийн ааттыллара. Итиэнэн гоударственай буруйу онгорбуттар (политсылынайдар), кинилэри «судаарыскайдар» дийллээрэ. Модут нэхилиэгин политсылыкатын историията, бастакытынан, «судаарыскайдар» олохусай олорбуттарынан уратылаах Иккинэн, бу нэхилиээк Саха сиригэр буулбут икки сэбилэниллэх бырачыастар – «Монастыревская

рачыастар – «Монастыревской трагедия» уонна «Романовка» иккى сүрүн кыттылаахтара, салайааччылара олорон ааспышттара. Модукка политической сыылка 1867 сыл муус устар 4 күнүгөр Евстафий Вильконецкайы уонна Людвиг Понецкайы 1863 сыллаахха Польшаңа ере турууга кыттылырын ийин ажалбыттарыттан сафаламмыт. Евстафий Вильконецкай саастаах поляк, суруксүт эббит. Кинини II Модукка олохсуппуттар. Кэлин дыылдата биллибэт. Людвиг Понецкай 30 саастаах поляк. 1861

көлөүннүүллэрин, хамнач-  
чыт оңгостоллорун «Намнаабы  
суруктарыгар» арылхайдык  
көрдөрбүт.

Модукка олорор кәмігәр  
Ф.Я.Кон И.Ф.Тонышевтын уон-  
на кини ииппіт уолун Муустай  
Борокуоппайы (П.П.Винокуров)  
кытта дөврөспүт. Киниләри  
кытта бурдук сирин болоспүт,  
икки мәндімәннәэш ампаар  
туппуттар. Аллараа мәндімән  
туөрт сүйөхтәэш сиәмә кутар  
сирдәэш эбит. Үөхөтте танас уу-  
пар ысылаат эбит. «Төңүргәс»,  
«Тәхтири», «Дъаама үрдә» диән  
үс сиргә иккى дәнәстинең бур-  
дук ышар сирин оғостон Боро-  
куоппайдының ыналлар эбит.  
Оңуунан тардыллар миәлингә  
туппуттар. Суоруна тааһын Кон  
Никольскайтан булан аўалан  
олордубут. Онон Модукка баста-  
кы миәлингәни түпнүт кининән  
Феликс Яковлевич Кон буолуон  
сөп. Кини кәргәнинәэн В Кон  
(Гринберг) Дьюкуускайга хол-  
боспүттара. Феликс Яковлевич  
православный итшәэли ылар-  
га құнәллибитә, христианская  
аата Александр диән буолбута.  
Онон сорөх литератураға кини-  
ни Александр Яковлевич диән  
ааттыллар. Коннар Модукка  
олорон Вера диән кыстыламыт-  
тара, кәлин иккى уолламыттара.  
Ф.Я.Кон 1941-жылдан

Ф.Л.Кон 1941 с. 610-611.

Сылжэлттэн төннөрүгээр монддугтар, хатынг-арыслал кинин арыаллаан, албаан ыраахха дийрэй атаарбыгттар. Кини сахалар тустарынан ахтынтыггар: «Сахалар чуолаан политсылынайдарга сыйыннаара олус үчүгэйэ. Кинилэр нэхилиэктэригээр ханынк эмз саңга политической сывлынай кэллэвчин үерэллэрэ. Бэлдийэтэр уобулас админыстрация-тыгттан «судаарыскайдары» улуустарыггар ыыта туралларыг гар көрдөхүү туһэрэллэрэ», - дизен сууруйар.

Феликс Яковлевич Максим Кирович Аммосов истигнээ доворо

Аммосовы, И.В. Бараховы уо.да  
кытта түспүт хаартыскаларада  
Нам музейгар баар. 1937 сыйын  
П.А. Ойуунускай айар-литера-  
турный, научный уонна общес-  
твенный уэлтиян 20 сыйлааха юби-  
лейгагар итии, истинг тылынан  
ээжэрдэлээбите.

Исторический наука кандидата В. Охлопков («Бэлэм буол» 27.05.1989 с.) бэйтигүйн улэтигээр манынк сирдлэгтэй: «Саха сиригэр сырлыгаа калээт улахан кээтийг сылдьбыгыт, Якутской га эмтэнэ сириттааына Иркутскойтан губернаторга кистэлэн бакыат кэлбит: «Кутталлаах государственный преступники харах далыттан араарымаан улахан хонтууруолга ылынг» - дэйн. Бирикээни толорон хотуу Верхоянскайга ыытаары гынан бааран Нам улуунугар I. Модут нэхилиизээр олордог бываарыттар. Манна олон Ф. Кон сахалар олохторун дынхаатарын, культураларын научнайдык үерэппитэ. Дъаданы сахалары кытта сүрдээх эйэлээх этэ. Быыкаа сир ылан оюуруот айны олордоро, үүнүүтүн дьонгис бэрсээр. Туту хайдах олордуухоо себүн көрдөрөр, субэлиирэ. Кэлин иссөе ат көлө ылбигта. Сүрдээх ыараахан усулуобуйбаа Ф. Я. Кон хотуу норуоттар историаларын, этнографияларын, экономикаларын үэрэппитэ, чинчий-битэ. Дынгнээх интернационалист, демократ буолан, олоххос күүсээ тардынхаа, хаалылаах харана сахалары дьон курдукүй көрөн, эй-дэмнэхтиг олорбууда.

Кэпсээнтэн кэпсээн

# **АРАЙ БИИРД'Э ТУСТУБУТТААБЫМ**

Ити 1937 сүллаахха эт. Хамаёттабыт ыбылаар биригээдэлэр икки ардыларыг спортивнай күрэхтэнийг мийгин туһун диец-лэр. Мин утарсааччым Хамаёттага үрдүнэн биир биллэр сэнээлээх кинилэрэ Семен Петрович Семенов-2 (Кыбылбаан) түбэстэ. Ик-киян дааьны аныгы тустууктар курдук албас-прием диени билбэт чөрдээх илинлээх колхозтаахтар буоллахпыт. Ол сафана ыйяаьнын аялбатаахтар. Харах көрүүтүнэн тэнгнээхтэр диең тааралаабыттар.

Бастаки киирсигиң чәпчәки ыйайыннаахтарга, Никольскайттан Володя Наумов уонна Григорий Кокорев туруннудар. Володя ойотук да буоллар күүһүнэн сабырыйар эбит. Тустан хачымахтаан иңээн Киргиэлэй түс үөржатынан ыйытта. Онтон биниги уочараптыг кэллээ. Туста кииррээри олордохпутуна Арыы-Тиит киñитэ Егор Степанович Петров: „Дъэ, нохoo, охтуума,” - дизэн хаалла. Ол күрэхтэннигэ колхоз председателэ Н.Н. Москвитин-Бусса инники олорон кыайтарбыт Киргиэлэйгэ: „Эниги Кокоревтар кыайтарар буоллугут, Кынылбаан бырааккын тулутуу суюಾ, - дизбит үhу. Биниги тустан киирэн барбыппытыгар „тулуктааныыны” дизбите үhу. Мин буоллаяна көбүр буолбакка, күөх харыс билиэвэ дизэн санаалаахпын. Хара мангнайгыттан хачымахтаан иниибитетигэр „сочко илиитэ-атаа кытаанаа суюх эбит” дии саныы сырыйттым. Оччолорго, тустуу быыыыгар сыннъатан ыллыы, очко ингин дизэн суюх балаыяннъаты эбит этэ. Балачча киирсимэхтээн иңэн хайа-хайабыт сыйлайан да барда. Арай киñибин көрдөхпунэ, сирэйэ кытарбыт, төбөтүн кынгначчы туттубутунаан сүннүүбэр кэлэн илистэ түhерин илгэн иñэр этим. Ол быыыыгар эмиэ давыны төкүнүйсэн ылар этибит, хайабыт да хам баттатыан баýарбат. Оттон судьйяа хайалара да баңыяа туппат эбит диэтэ быылаах, „тохтоон, тэнгнестигит!” дизэтэ. Дъэ, ол курдук буор-сыыс буолан бүттэхпит.

Ол күн ханың биригээдэ қыайбытын биллэрбэтилэр. Арай, аյыйах хонон баран тэрийээчийит, Арьы-Тиит уола Семен Дмитриевич Гаврильев-2 Кириэскэ дъвижбер тиййэн: „Биниги биригээдэбйт қыайда.” – диэт, 20 солж. туттаран қэбиспэти.

Ол тустан иилистибиппүт 54 сый ааспыт эббит. Мин ол сағана 26-лаах этим. Оттон Сәмән миигиттән 3-4 сый аға буолуо. Ыйаһыммыт 60 кг кәрингэ.

**Н. КОКОРЕВ,  
Хамаџатта**

## **Олохпут хайдах баарынан**

# ОЛОХТООХ САХА МОНГОЛГА

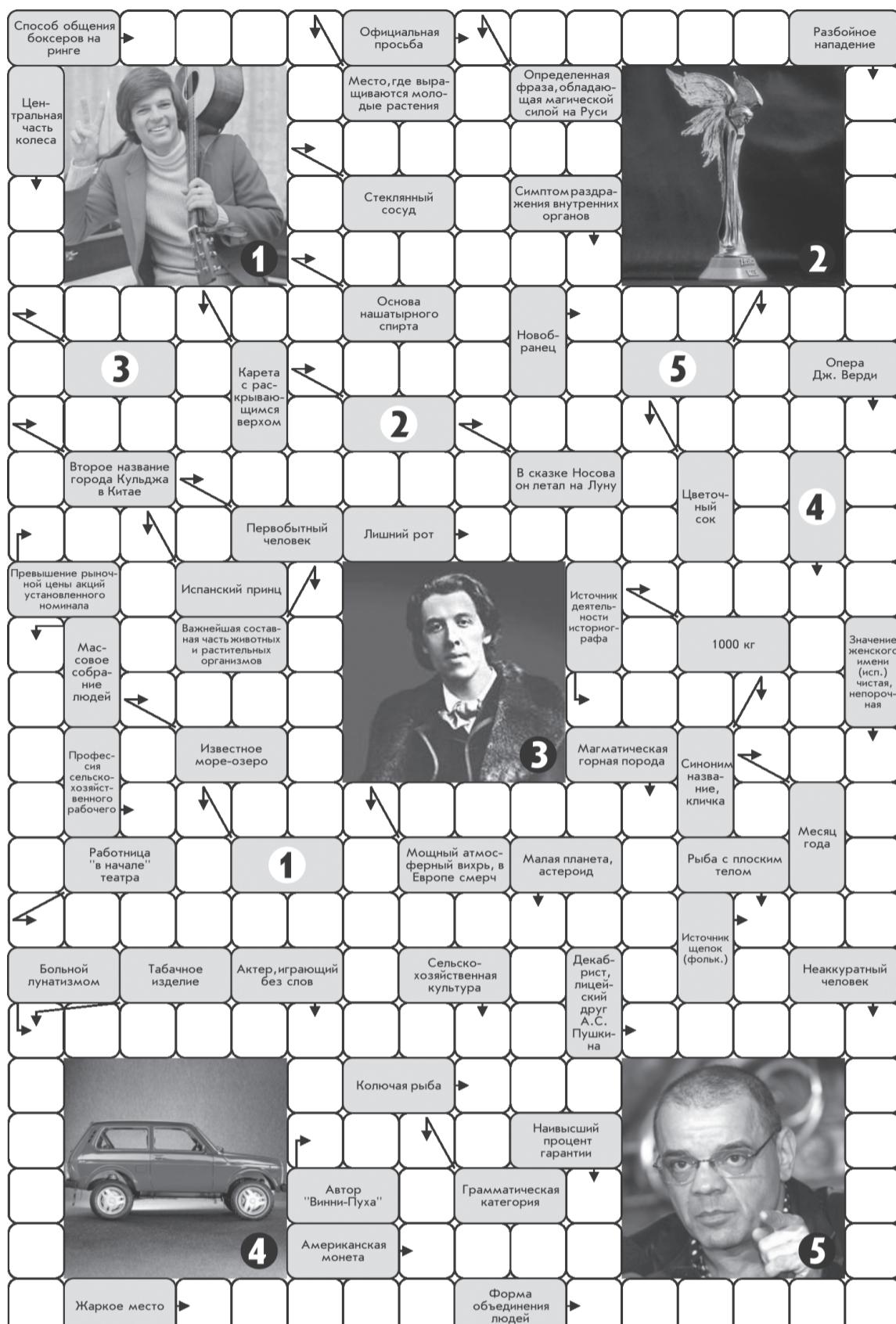
Россия да, республика да харчы буолунай. Харчыбыт элбээж бэрт буолан миллиардынан харчы "сүтэн" хаалар. Онно ким да кынаммат. Биниги Россия да баайдык олоробут. Истиэххэ үчүгэй, кулгааын сымныр. Онтон, дынгэр, нэшилийк олохтооюн 60%-на маважыннартан иэс суруйттаран аһыыр. Сылы бына иэскэ эрийтэрэр. 20-25%-х кредит ылан, ону төлөөрү эмийс сылы бына аччык кэриэтэ олороллор. Тыя сиригэр тэрилтэ техническэй үлэниттэрэ 4-6 тын. солж. хамнастаахтар. Уот, гаас, телефон төлөбүрэ, араас но-луоктар, маважынгна иэс, кредити төлөөхүн туман курдук харана, эмп-том сываната ыараахана, сывана күннэтэ ыарыыра — тыя сирин олохтооюн ыар баттыга.

Хамнаас, пенсия, пособиелар харчылара ис эргииргэ сыйлдьан, хааччыйыны тупсарыахтаах, дыон-сэргэ олою тупсуюхтаах. Суда-арыстыба сүтэн хаалар харчытынан хамнаһы, пенсияны, пособиены улаатыннардағына, ол харчы ис эргииргэ сыйлдьан, эргизн тупсуюхтаах. Билигин Россия дынаалталала анал харчылаах программман үләлийллэр. Биһиги республикабыт дынаалталала ол халың харчылаах прогрималары эккирэтэн сыйлбалала бааранар. Дъэ, ол иин кумаафы эккирэттига, компьютер бынаарыыта, тәнгнәэниң, аны көңгүллүүллэрэ — онно бириэмэ сүтәр. Аны ону дороубайбыйтын сүтәріхплитигер диәри эңиги тускутуугар мунгана сыйлдьабыт диән отчуоттууллар. Ону биһиги "туйгун" сыйнанан уоптаран иңббит. Онтон маңаңынтан көрдөһөн, иәс киәнәэги аһылыкптын ылан барабыт. Утүйаары сыйтан кредитипитин санаан, утүйар уубут көтөр. Дъэ, итинния одоробут, доботтор!

Күн сырдыгар тойотторбутун урuidуубут, киэхэттэн ас-тангас, иэс төлөбүрэ сэргэхпитин алалар, утуяар уубут кэниллэр. Сарсыарда барытын умнабыт, күн сырдыга бааалаа буоллава. 95% дотацияяа олорор бюджетнэй тэрилтээр улзжиттэрэ судаарыстыба чиновниктарын урuidууллар. Сөп ээ, кинилэр баар булан биһиги баарбыт дии саныыллар. Дээ, ол иин нэжилиэккэ 750 быйбардыр киһи баарыттан 70-ча киһи отчуоту, мунньяры истэ кэлэрэ сымыйа буолбатах. Бу сайдыылаах үйээ киһи барытаа кыхтаахтык олоруон бааараа баа буолбат. Уулуссаа холобур 17 саастаах кыхтаахаа ыал овото "иномаркалаах" аастаына, бииргэ үөрэнэр "дъаданы" эмийе 17 саастаах уола сатыы сылдьян ымсыырара хайдааый? Мин дъаданыбын, онон массыына ылар кыаым суюх диэн тута өйдүөө. Кэнники дъаданы арангаа ўоскэбитим диэн депутаттакка кандидатынан турдааына этиэ дуо? Оннук үйэ ааспыта. 1990 сыйлларга депутаттар бары колхозтаах, бааынай хара үлэнит овотобун дэммиттэрэ. Аныгы депутат 17 сааспар "иномаркалаах" этим диэ дуо? Диээ, баайдары талар буоллахпытына. Онууха дизри самолеттанаа даааны. Олохпут итинник, баай-дъаданы диэн арахсыы, сэнэхии, төхө да миллионер буолбатаахарын иин өйбүтүгэр-санаабытыг гар иитиллэн инэр. Оттон аймаахтааны — туүнчн тема

Истэр тухары хаянты, телевизорга харчыны уоралларын, сиэ-  
биттэрин кэпсийиллэр. Элбэхтэн тиийиннэхтэрэ дийн уоскуутунабыт.  
Хөгжлийн багийн эхийн түүхийн төхөннүүдэлж, түүхийн төхөннүүдэлж  
хөгжлийн багийн эхийн түүхийн төхөннүүдэлж, түүхийн төхөннүүдэлж

М.  
**Константин ЕРЕМЕЕВ,**  
**Кыбыл-Сынъ бей**



## Рецепты

## КУРИЦА ПО-КОРОЛЕВСКИ

**Ингредиенты:** курица, 500 г (грудки), лук репчатый 1 шт., сметана 2-3 ст.л., вино 1,5-2 ст.л. (Мадера), шампиньоны 200 г, перец болгарский 2 шт.

## Приготовление:

Филе нарезать брусками примерно 1,5 х 3 см, обжарить до румяной корочки на растительном масле, с луком, нарезанным мелкими кубиками, затем добавить грибы, нарезанные тон



нарезанный соломкой перец, залить сметаной и через пару минут добавить мадеру, как за-  
кипит - выключать.

Один очень заядлый рыбак, оказавшись на месте преступления, схватил преступника, но тот вырвался и убежал. Давая милиции описание сорвавшегося бандита, рыбак утверждал, что тот был в три с половиной метра ростом и весом килограммов триста.

\* \* \*

- Доктор, я съел пиццу вместе с упаковкой. Я умру??!

- Ну... Все когда-нибудь умрут...

- ВСЕ умрут? Боже, что я наделал?..

\* \* \*

Юбилей олигарха. Один из гостей произносит тост:

- Я поднимаю этот бокал за юбиляра не потому, что он миллиардер - мы тоже люди не бедные!

И не потому, что у него шикарная яхта - мы тоже не в корыте плаваем. И даже не потому, что он глава десяти крупных компаний!

А хочу я поднять этот тост за то, что он ещё и получает пособие по безработице!

Но в последний момент струсили. На опасный эксперимент согласился его коллега - врач Эммерих Ульман. И он был не единственным, кто совершил подвиг ради науки.

\* \* \*

Французский врач Ален Бомбар в 1952 году пересек на резиновой лодке Атлантический океан без запасов пищи

источники, близкие к ГУВД, сообщают подробности вчерашнего ДТП: выяснилось, что сбитые «Бентли» пешеходы состояли в секте самоубийц, а в карманах носили героин и план взрыва Кремля.

\* \* \*

— У нас завтра зарплату выдают!

— Это не зарплата, а возмещение морального ущерба!

\* \* \*

- А мы придумываем кричалки для футбола!

- А мы - кричалки для рожениц.

\* \* \*

В России пока кому надо взятку не дашь - борьба с коррупцией не начнётся.

\* \* \*

- Сколько ты денег хочешь за то, чтобы не публиковать свою статью, - спросили у меня.

- Чтобы до конца жизни хватило, - ответил я.

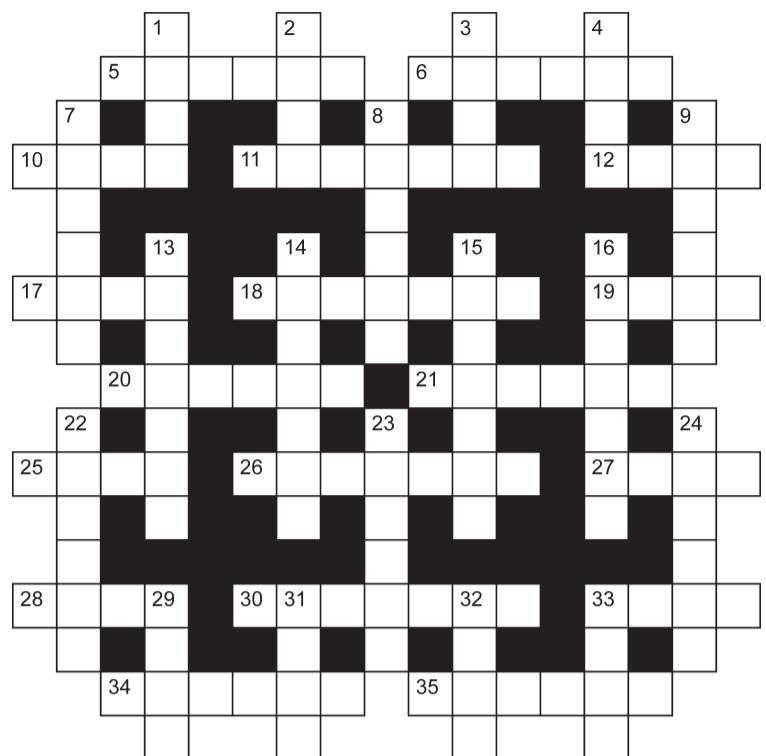
Дали десятку, пообещали пристрелить.

и пресной воды за 65 дней. Он хотел понять, почему большинство жертв кораблекрушений умирают в первые три дня. Ведь без еды люди могут прожить от 4 до 6 недель, а без воды - 4-5 дней. И пришел к выводу: большинство жертв могли бы выжить, если бы не их отчаяние и страх. И не потребление соленой воды.

## Знаете ли вы что?

## ПРОВЕРНО НА СЕБЕ

Как известно, Луи Пастер создал вакцину от бешенства. Но сначала ее боялись применять. Пастер хотел лично доказать безвредность своей вакцины, сделав сам себе укол.



## По горизонтали:

5. Тело противника на языке боксёров 6. Человек, постоянно чистящий лук 10. Шприц для «лечения» пчелиным ядом 11. Город, где был застрелен австрийским престолонаследником Франц Фердинанд, тем самым невольно давший повод для начала первой мировой войны 12. Подходящая ткань для шинелей отступающих солдат 17. Временный сеновал на открытом воздухе 18. Экскурсионный вид транспорта 19. Церковное масло для помазания при крещении 20. Заполняют, выдавая свою подноготную 21. Яркий след, оставляемый женским поцелуем 25. В них вышли потомки обезьян-трудоголиков 26. Облучает пациента в поликлинике 27. Одна из моделей автомобилия «Рено» 28. Передача, которую вёл Макаревич для студентов кулинарного техникума 30. Сытый - голодному, злой - добруму 33. В каком городе сожгли легендарную Жанну Д'Арк? 34. Запаянная стекляшка с лечебной жидкостью 35. Фрукт, с нежной кожей которого сравнивают девичьи щёчки.

## По вертикали:

1. Ваше официальное лицо для документа 2. Пыльный каменный шар, вдохновляющий романтиков и влюблённых 3. Избранница мультипликационного моряка Папая 4. Президент Сирии и генеральный секретарь Партии арабского социалистического возрождения с 1971 по 2000 год 7. Боевое искусство, в котором изрядно поднаторел Чак Норрис 8. Физиологический раствор для горького пьяница 9. Лекарственная трава, которую заваривают белым вином, чтобы приготовить питьё от повышенной потливости 13. Вор не роскоши, а средства передвижения 14. Жук, повинный в «плач» яблоневых почек 15. Горячий ветер, приносящий продолжительную засуху 16. Решение присяжных заседателей о виновности или невиновности обвиняемого 22. Одно из двух, от чего зарекаться нельзя 23. Падение самолёта по круговой спирали, но не авария, а фигура высшего пилотажа 24. Политика НАТО по отношению к Югославии 29. Бессознательное состояние, выбравшись из которого можно только чудом 31. Арифметический пузырь, создающий иллюзию величия 32. Холодная «побелка» на зимних ветках 33. Подлинная фамилия великого художника Пабло Пикассо

## Ответы на номер 108-109

П	Р	У	Т	К	О	Р	И	Ц	А
П	И	С	О	О	О	Р	А	О	О
Л	А	С	Р	А	Р	А	И	Р	А
А	Р	И	И	И	И	Е	И	И	И
Т	Р	М	Р	Р	Р	Х	М	Х	Х
Ж	О	И	У	У	У	И	И	И	И
Е	З	С	Б	Б	Б	Х	С	Х	Х
А	Е	Д	А	А	А	И	И	И	И
Д	Р	Н	М	М	М	И	С	И	С
О	З	И	Л	Л	Л	И	И	И	И
Р	А	Д	Н	Н	Н	С	С	С	С
Б	В	А	Л	Л	Л	С	С	С	С
У	О	Т	Н	Н	Н	С	С	С	С
Н	Е	П	О	О	О	С	С	С	С
Г	П	Р	П	П	П	С	С	С	С
И	И	И	О	О	О	С	С	С	С
П	П	П	П	П	П	С	С	С	С
О	О	О	О	О	О	С	С	С	С
Н	А	А	А	А	А	С	С	С	С
А	Р	Р	Р	Р	Р	С	С	С	С
Х	О	О	О	О	О	С	С	С	С
О	Д	Д	Д	Д	Д	С	С	С	С
Д	Х	Х	Х	Х	Х	С	С	С	С
О	О	О	О	О	О	С	С	С	С
Н	Н	Н	Н	Н	Н	С	С	С	С
А	А	А	А	А	А	С	С	С	С
Н	Н	Н	Н	Н	Н	С	С	С	С
Т	Т	Т	Т	Т	Т	С	С	С	С
О	О	О	О	О	О	С	С	С	С
П	П	П	П	П	П	С	С	С	С
Т	Т	Т	Т	Т	Т	С	С	С	С
О	О	О	О	О	О	С	С	С	С
Н	Н	Н	Н	Н	Н	С	С	С	С
А	А	А	А	А	А	С	С	С	С
С	С	С	С	С	С	С	С	С	С
П	П	П	П	П	П	С	С	С	С
О	О	О	О	О	О	С	С	С	С
Н	Н	Н	Н	Н	Н	С	С	С	С
А	А	А	А	А	А	С	С	С	С
С	С	С	С	С	С	С	С	С	С
П	П	П	П	П	П	С	С	С	С
О	О	О	О	О	О	С	С	С	С
Н	Н	Н	Н	Н	Н	С	С	С	С
А	А	А	А	А	А	С	С	С	С
С	С	С	С	С	С	С	С	С	С
П	П	П	П	П	П	С	С	С	С
О	О	О	О	О	О	С	С	С	С
Н	Н	Н	Н	Н	Н	С	С	С	С
А	А	А	А	А	А	С	С	С	С
С	С	С	С	С	С	С	С	С	С
П	П	П	П	П	П	С	С	С	С
О	О	О	О	О	О	С	С	С	С
Н	Н	Н	Н	Н	Н	С	С	С	С
А	А	А	А	А	А	С	С	С	С
С	С	С	С	С	С	С	С	С	С
П	П	П	П	П	П	С	С	С	С
О	О	О	О	О	О	С	С	С	С
Н	Н	Н	Н	Н	Н	С	С	С	С
А	А	А	А	А	А	С	С	С	С
С	С	С	С	С	С	С	С	С	С
П	П	П	П	П	П	С	С	С	С
О	О	О	О	О	О	С	С	С	С
Н	Н	Н	Н	Н</td					



Понедельник, 19 сентября

05.00 Доброе утро  
09.00, 12.00, 15.00, 18.00, 23.30  
Новости  
09.05 Контрольная закупка  
09.40 Жить здорово!  
10.50 Модный приговор  
11.50 Женский журнал  
12.20 ЖКХ  
13.20 Т/с Участковый  
14.00 Другие новости  
14.20 Понять. Простить  
15.25, 14.20 Хочу знать  
15.55 Т/с «Обручальное кольцо»  
16.55 Свобода и справедливость с Андреем Макаровым  
18.45 Давай поженимся!  
19.50 Пусть говорят  
21.00 Время  
21.30 Т/с «Условия контракта»  
22.25 Нонна, давай!  
22.55 Прожекторперисхилтон  
23.40 Х/ф «Беспечный ездок»  
01.25 Х/ф «Что-то новенькое»  
03.20 Д/ф «Идеальный хищник изнутри»

Вторник, 20 сентября

05.00 Доброе утро  
09.00, 12.00, 15.00, 18.00, 23.30  
Новости  
09.05 Контрольная закупка  
09.40 Жить здорово!  
10.50 Модный приговор  
11.50 Женский журнал  
12.20 ЖКХ  
13.20 Т/с Участковый  
14.00 Другие новости  
14.20 Понять. Простить  
15.25, 04.20 Хочу знать  
15.55 Т/с «Обручальное кольцо»  
16.55 Свобода и справедливость с Андреем Макаровым  
18.45 Давай поженимся!  
19.50 Пусть говорят  
21.00 Время  
21.30 Т/с «Условия контракта»  
22.30 Д/ф «Жертвы калибра 7.62»  
23.50 Х/ф «Пять легких пьес»  
01.45 Х/ф «Приключения Мальчи-ка-Акулы и Девочки-Лавы»  
03.30 Т/с «Американская се-

мейка»

Среда, 21 сентября

05.00 Доброе утро  
09.00, 12.00, 15.00, 18.00, 23.30

Новости

09.05 Контрольная закупка

09.40 Жить здорово!

10.50 Модный приговор

11.50 Женский журнал

12.20 ЖКХ

13.20 Т/с Участковый

14.00 Другие новости

14.20 Понять. Простить

15.25 Хочу знать

15.55 Т/с «Обручальное кольцо»

16.55 Свобода и справедливость с Андреем Макаровым

18.45 Давай поженимся!

19.50 Пусть говорят

21.00 Время

21.30 Т/с «Условия контракта»

22.30 Среда обитания

23.50 Х/ф «Последний киносе-анс»

02.10 Х/ф «Выпускной»

03.50 Т/с «Американская се-мейка»

Четверг, 22 сентября

05.00 Доброе утро  
09.00, 12.00, 15.00, 18.00, 23.30

Новости

09.05 Контрольная закупка

09.40 Жить здорово!

10.50 Модный приговор

11.50 Женский журнал

12.20 ЖКХ

13.20 Т/с Участковый

14.00 Другие новости

14.20 Понять. Простить

15.25, 04.20 Хочу знать

15.55 Т/с «Обручальное кольцо»

16.55 Свобода и справедливость с Андреем Макаровым

18.45 Давай поженимся!

19.50 Пусть говорят

21.00 Время

21.30 Т/с «Условия контракта»

22.30 Человек и закон

23.50 Х/ф «Военно-полевой го-спиталь»

02.05 Х/ф «В лучах славы»

Пятница, 23 сентября

05.00 Доброе утро  
09.00, 12.00, 15.00, 18.00 Новости

09.05 Контрольная закупка

09.40 Жить здорово!

10.50 Модный приговор

11.50 Женский журнал

12.20 ЖКХ

13.20 Т/с Участковый

14.00 Другие новости

14.20 Понять. Простить

15.25, 04.20 Хочу знать

15.55 Т/с «Обручальное кольцо»

16.55 Свобода и справедливость с Андреем Макаровым

18.45 Давай поженимся!

19.50 Пусть говорят

21.00 Время

21.30 Т/с «Условия контракта»

22.30 Д/ф «Жертвы калибра

7.62»

23.50 Х/ф «Пять легких пьес»

01.45 Х/ф «Приключения Мальчи-ка-Акулы и Девочки-Лавы»

03.30 Т/с «Американская се-

мейка»

Четверг, 22 сентября

05.00 Утро России

09.05 С новым домом!

10.00 О самом главном

11.00, 14.00, 16.00, 20.00 Вести

11.30, 14.30, 16.30, 20.30 Ве-сти-Москва

11.50 Т/с «Кулагин и партнеры»

13.00, 22.55 Т/с «Тайны след-ствия»

14.50 Дежурная часть

15.05 Т/с «Ефросинья. Про-должение»

16.50 Т/с «Все к лучшему»

17.55 Т/с «Институт благород-ных девиц»

18.55 Прямой эфир

20.50 Спокойной ночи, ма-льши!

21.00 Т/с «Сделано в СССР»

22.55 Исторический процесс

00.30 Вести+

00.50 Профилактика

01.55 Горячая десятка

18.55 Прямой эфир

20.50 Спокойной ночи, ма-льши!

21.00 Т/с «Сделано в СССР»

23.50 Городок

00.50 Вести+

01.10 Профилактика

Вторник, 20 сентября

05.00 Утро России

09.05 С новым домом!

10.00 О самом главном

11.00, 14.00, 16.00, 20.00 Вести

11.30, 14.30, 16.30, 20.30 Ве-сти-Москва

11.50 Т/с «Кулагин и партнеры»

13.00, 22.55 Т/с «Тайны след-ствия»

14.50 Дежурная часть

15.05 Т/с «Ефросинья. Про-должение»

16.50 Т/с «Все к лучшему»

17.55 Т/с «Институт благород-ных девиц»

18.55 Прямой эфир

20.50 Спокойной ночи, ма-льши!

21.00 Т/с «Сделано в СССР»

23.50 Д/ф «Вызываю дух Ма-кедонского. Спиритизм»

00.50 Вести+

01.10 Профилактика

Среда, 21 сентября

05.00 Утро России

09.05 С новым домом!

10.00 О самом главном



формационная программа(по г. Якутску)

21 сентября, среда

7:00 «Сага кун-Новый день»

17:30 «Вырастай-ка»

17:45 «Служба 02»

18:00 «Сүүс чаялхай олобу олорон...» («Хотун Бүлүү» ТВ)

18:45 Искатели Якутии

19:15 «Социум»: Актуальные

проблемы в сфере ЖКХ. Пря-мой эфир

20:00 «Тыса сирэ»

20:30 «Саха Сирэ-Якутия» ин-

формационная программа

21:05 Духобубас форумугар:

Реас Кулаковский

21:35 «Кинологистика»

21:50 «Саха Сирэ-Якутия» ин-

формационная программа (по г. Якутску)

22 сентября, четверг

7:00 «Сага кун-Новый день»

17:30 Мультфильм

17:45 К форуму духовности

18:00 «Вокус» (ТВ «Алдан»)

18:15 «Хотугу сулус»: Удьур

унуйдан

18:45 «Үтүөтэ умнуллубат

дыыбалаах» («Маарыкчаан» ТВ)

19:15 «Диалог с властью» пря-мой эфир

20:00 «Якутия лицом к миру»

20:30 «Саха Сирэ-Якутия» ин-

формационная программа

21:05 Духобубас форумугар:

Поэт Семен Данилов

21:35 «Экстремальная жизнь»

22:05 «Саха Сирэ-Якутия» ин-

формационная программа (по г. Якутску)

23 сентября, пятница

7:00 «Сага кун-Новый день»

17:30 К форуму духовности

17:55 «Хотугу сулус» тэттик

киниэ («Панорама» ТВ)

18:25 К форуму духовности:

Ердо-центр притяжения

24 сентября, суббота

17:00 «Пропеллер»&lt;/div

## ЭЛЕКТРОННАЯ ОТЧЕТНОСТЬ ЧЕРЕЗ ИНТЕРНЕТ

Отправка электронной отчетности через Интернет давно перестала быть экзотикой. Сегодня сдача отчетности в электронном виде привлекает свыше 60% налогоплательщиков. При этом более половины из них для сдачи отчетности через Интернет используют систему «Контур-Экстерн», разработанную крупнейшей федеральной ИТ-компанией ЗАО «ПФ «СКБ Контур», г. Екатеринбург.

### Преимущества системы «Контур-Экстерн»:

- Отчетность в ФНС, ПФР, ФСС, Росстат: формирование, проверка, отправка;
- Сервис «Письма»: неформализованный документооборот с налоговыми органами;
- Подсистема ИОН (информационное обслуживание налогоплательщика): запросы на получение актов, выписок и справок по состоянию задолженности перед бюджетом;
- Информационные услуги ПФР: сверка начисленных и уплаченных сумм в электронном виде; ( пока в нашем регионе не действует будет введена в ближайшее время)
- Доступ в ЕГРЮЛ/ЕГРИП: запрос выписок из государственных органов;

- Автоматическое обновление отчетных форм без участия пользователя;
- Возможность работы с любого компьютера, подключенного к сети Интернет;
- Гарантия доставки отчета в контролирующий орган;
- Прямой доступ к архиву отчетов;
- Круглогодичная техническая поддержка.

Кроме этого разработчики компании СКБ Контур предлагают широкий спектр дополнительных услуг и возможностей для среднего и малого бизнеса по ведению бухгалтерии самостоятельно. Интуитивно понятный, а главное, надежный инструмент подходит для всех: от индивидуальных предпринимателей до крупных корпораций.

В настоящее время в рамках программы «Поддержка малого бизнеса» действует акция для вновь зарегистрированных физических и юридических лиц. При подключении к системе «Контур-Экстерн» в течение 6 месяцев с момента постановки на налоговый учет получают 50% скидку на любой из действующих тарифных планов (кроме обслуживающих бухгалтерий). Данная акция также действительна для тех организаций, которые желают перейти с другой системы отправки отчетности в «Контур-Экстерн».

Официальным представителем СКБ «Контур» в Республике является ООО «Развитие систем информационной безопасности», г. Якутск. **По вопросам приобретения и консультации по телефону представителя в Намском улусе ПБОЮЛ «Сигма-Актив» тел. 89245682648; 89245632730 с. Намцы ул. Ойунского 5 (здание «Быткомбината»).**

18 сессия депутатов третьего созыва

Партизанского наслежного совета Намского улуса РС(Я)  
Решение от 13 сентября 2011 г. №39

«О назначении выборов главы МО в соответствии со ст. 70 с частью 7, с частью 8, ст. 81 ФЗ» «Об основных гарантиях избирательных прав и права на участие в референдуме граждан РФ», с частью 2 ст. 5 закона РС(Я) «О муниципальных выборах РС(Я)» представительный орган МО «Партизанский наслег» решил:

1. Назначить выборы главы МО «Партизанский наслег» на воскресенье 4 декабря 2011 г.
2. Утвердить смету расходов на подготовку и проведение выборов главы МО «Партизанский наслег» в сумме 68000 (шестьдесят восемь тысяч) рублей.
3. Назначить ответственным за подготовку и проведение выборов председателя ИКМО Садовникова А.Е.
4. Опубликовать данное решение в газете «Энсиэли»
5. Контроль за исполнение решения оставляю за собой.

Глава МО «Партизанский наслег» Алексеев В.Г.

## ҮҮШРЭХ ТЫЛТАР

### БЫТЫКТАБЫЛААХ ДЬЯКОНОВ НИКИТА МИХАЙЛОВИЫ

Аба дойду Улуу Кытайыны аялбырыга судуу кылааккын киллэрсебитин, немец халабырдыттарыттан 20-н тахсан нэхилиэннээлээх шууну босхолоспутун, артиллерист бынтынан уодааннаах естеөү харса суюх суюнарыбытн. Ону «Хорсунун иин» мэтээл, Аба дойду сэриитин 2-с степеннээх ордена, «Германияны кытайыны иин» мэтээл о.д.а. угус наараадаларын кэрхэлийиллэр. Эйлээх олохко улууспут оскуолаларыгар учуутал бынтынан эдэр ыччатасты ииттигэ-үерэтигэ, патриотической тынынга ииттигэ угус сильларга танаарылаахтык үзлээббитин. Эн кини, аба бынтынан утүе үлээвийкин, сэмэйтин, көнөбүн уонна эйрэсийн, кынамнылаахын билэбйт. Бытыхты-быллаах Никита Михайлович, биир дойдулаахтарын, чугас дынун сыйлаас тапталларынан, дириң тыкта-быллаарынан угууттанан уүнүнүк чэгиэн-чэбдик сыйларгар, этэнэ бууларгар ис сүрэхиттэн баарабыт!

**Дириң тыкта-былла, баар махталы, баар утуну кытта, уулас баылыгын эт. Н.В. Слепцов, ветеран-пар сэбийттэрин председател Н.Н. Баишев**

Убаастыр, махтана саныр ииттээччибитигэр **ПАХОМОВА АЛЕКСАНДРА ИВАНОВНА** 60 саасын туолар кэрэ-бэлиэ үбүлүөйгүнэн истигильдипитин тытабыт, эйрэдэббитин этэбйт! Ахсаабат кынамнынг, эйээс сыйынанын, дьюнүннаа субэн-аман иин барда мааталбытын тиэрдбйт! Бу бэлиэ күнгэр эйиэх баарабыт эстибэт эрчими, утумэн угус үерүүнү, уустубат уйгуну-быйаны, чэгиэн-чэбдик доруубайаны. Кэргээн, овборуун, сиэннэрин убаарабат итии тапталларыгар, ахсаабат сыйлаас сыйыннарыгар угууттанан уүн дыллоо олоюу олорор баарабыт.

**Эйрэдэни кытта Бөтүнгээн, Искраттан, Кыныл Дэрибинэтэн, Аппааныттан Хатын Арын орто оскуолатын интернатыгар үзлээбйт кэмнэргэр олорбут овборуун**

Күн сиригэр саамай күндүтүк саныр, ахтар авабытын, энэбитетин, тыыл, сэрии ветеранын, Нам оройонун бочууттаах гражданинын, Амма улууцуттан терүүтээх **КОНСТАНТИНОВ СЕМЕН ИОСИФОВИЫ** 85 саасын туолар эрөгийдөөх кэрэ-бэлиэ күнгүнэн итиитик-истингник эйрэдэлийбит. Аба дойду сэриитин кытаанах, тыылсылларыгар аччыктыры-хоргуйары кэрэйбэлкэ энгилэс суюх үзлээн, ол яар сыйлары эрдээхтик тулуйан бийгүнин барыбытын кини-хара онгортуккунан, үлээ-олохко тахсарбытыг гар үрдүүк уктзл, эрэллээх тирэх буулбуккунан маатанабыт, эн дынун олоххунан киэн туттабыт. Эн амарас сүрэвинг, ыраас субанын, истигэйээс сыйынанын бийгүнин мэлдэйтин арыалылтыр, күгүс-коме буолар. Күнду кишибит, бинги бары тапталбытыг гар уйдаран 100 сааскар дэрий үерэ-кёте, чэгиэн-чэбдик сүнчөвүн үрдүгэр сыйлдьаргар баарабыт.

**Кэргээн, уолаттарын, кийинттэрин, сиэннэрин, хос сиэннэрин, күүттэрин, Аммаа, Өймөкөөнгө баар бары уруу-хаан аймахтарын**

«Хомуустаах 1-кы нэхилииэгэ» МТ администрацията, общественнаа нэхилииэк, уулас Ытык кишигин, нэхилииэк Ытык аятын, улэ, тыыл ветеранын **КОНСТАНТИНОВ СЕМЕН ИОСИФОВИЫ** үбүлүөйдээх 85 саасынан итиитик-истингник эйрэдэлийиллэр. Эн

истин, сэмэй майгын, амараах дуунаң, үлээж бэринниээзэх буолуун, дынгногы сыйлаас сыйынаныг биниэхэ мэлдьи холобур буолар. Овборуун, сиэннэрин тапталларынан, сиэннэрээх үлээринэн, туйгун үөрэхтэринэн эйгигин үөрдэ, сүргэвн көтөө турдунна. Өссө да уүнүнүк, ыарынын билбэкэ, дын-сэргэ мааталынан кыннатаан, үөрүү-көтүү аргыстанан уүнүнүк, дыллоохутук олороргор алгыспытын аныбыт.

Саха-француз лицейин остоловуойун сэбиедиссэйн, бары убаастыр кишибитин **ИВАНОВА ЛЮДМИЛА ЕГОРОВНА** үйэ ангардаах үбүлүөйгүнэн, олобуун орто омурбанын истигник эйрэдэлийбит. Эн миннигээс аснын амсаатахаа айылар буолуу, Эн сиэдэрэй киэрэтийлээх остоулларын ыраахтан кэлбйт ыалдьыттар сөрөн-маатайлан бараллар, оскуолаг, нэхилизинг чизин көмүкээн спорт араас көрүннэригэр, ол курдук хары баттааныта, мас тардыныта, волейбол, баскетбол күрэвэр кылайыны-хотууну билэрин. Нарын куоласынан баян додууоллаах олобуун аргына Степан Давыдовичтын ылаан дын кутун тутааыт. Элбэх овоо ийэтэ, эбэтэ, улахан дынэ кэргэн Далбар Хотуна буолаанын. Бинги Эйиэх, кунду кишибитигэр, баарабыт күнгүнү ыраас салгын курдук элбэх кээрэвэлий түгэнэри, баа санаа туолуутун, чэгиэн-чэбдик доруубайаны, дыллоох-сортгалаах буул!

**Эйрэдэни кытта ХСФЛ коллектива**

Күнду кэргэммин, таптыр аябайтын, Кыныл Дэрибинэ олохтооубуун, «Энсиэли» ханыат общественай корреспонденын **ЕВСТАФЬЕВ АНДРЕЙ ЕГОРОВИЫ** 55 саасын туолар кэрэ-бэлиэ күнгүнэн итиитик-истингник эйрэдэлийбит! Бинги туспутугар ахсаабат кынамнын, субэн-аман иин мунгурас суюх мааталбытын тиэрдбйт. Баарабыт эйиэх, кунду кишибитигэр, чэгиэн-чэбдик доруубайаны, күн сиригэр баар бары утүнү-кэрэни! Өссө да биниэхэ суюн дурда, халынг хахха буолан, итии тапталбытынан угууттанан уүнүнүк, дыллоохутук олороргор алгыспытын тиэрдбйт.

**Кэргээн, овборуун**



# Банк Москвы

ВТБ

В партнерстве с

ОАО «Банк Москвы», ОАО Банк ВТБ. Реклама.

## КРЕДИТ НАЛИЧНЫМИ

Кредит до 3 миллионов рублей  
Без поручителей

ул. Кирова, д.7 (4112) 32-76-29  
ул. Короленко, д.7/1 (4112) 42-20-70  
[www.bm.ru](http://www.bm.ru)

«Банк предоставляет кредит наличными от 100 000 (далее именуемый «Кредит») до 3 000 000 руб. (далее именуемый «Сумма кредита»). Кредит предоставляется без комиссии. Нечастоика за неиспользование предоставленного кредита составляет 15,5 до 33,5 % годовых\* на срок от 6 до 60 месяцев, срок кредитной единицы за каждый день просрочки (минимум 50 руб. руб. за каждый день просрочки) и исчисляется за период с даты возникновения просрочки до даты ее погашения (включительно)\*. Размер процентной ставки определяется индивидуально для каждого Заемщика на основании оценки кредитоспособности. Для вложений кредита доллары США в процентах ставки на момент предоставления кредита, рассчитанный по курсу Банка России на дату принятия Банком Акцепта или Платежного поручения. С иными условиями предоставления кредитов может согласиться в любом отделении, Филиале Банка, а также по телефону: 8 (800) 200-23-26 и на сайте [www.bn.ru](http://www.bn.ru). Банк Москвы предоставляет кредиты в случае, если потенциальный Заемщик, а также Созаемщик и каждый из Поручителей удовлетворяет требованиям Банка и предоставляет полные пакет необходимых документов. Банк вправе отказать в предоставлении кредита без объяснения причин.

